

فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی

سال ششم شماره ۲۳ پاییز ۱۳۹۰

مقایسه‌ی سیستم‌های مغزی - رفتاری افراد سیگاری و غیرسیگاری

جلیل باباپور خیرالدین^۱

رحیم داداش‌زاده^۲

فهیمة طوسی^۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر مقایسه سیستم‌های فعال‌ساز و بازداری رفتاری (BAS/BIS) در افراد سیگاری و غیرسیگاری بود. برای این منظور ۱۲۴ نفر (۶۲ نفر سیگاری و ۶۲ نفر غیرسیگاری) از بین دانشجویان دانشگاه تبریز انتخاب و با استفاده از مقیاس بازداری/فعال‌ساز رفتاری کارور و وایت مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌های آماری با به کارگیری آزمون t گروه‌های مستقل مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد افراد سیگاری و غیرسیگاری در سیستم فعال‌ساز رفتاری و زیرمقیاس‌های سائق و پاسخ‌دهی به پاداش تفاوت معنی‌داری باهم ندارند اما در زیرمقیاس جستجوی سرگرمی تفاوت به نفع گروه سیگاری معنی‌دار است ($p < 0/05$). همچنین نتایج نشان داد دو گروه از نظر سیستم بازداری رفتاری تفاوت معنی‌داری ($p < 0/05$) دارند. این تفاوت به نفع گروه غیرسیگاری بود.

واژگان کلیدی: سیستم بازداری رفتاری، سیستم فعال‌ساز رفتاری، افراد سیگاری، افراد غیرسیگاری.

Email: babapourj@yahoo.com

۱- عضو هیأت علمی گروه روانشناسی دانشگاه تبریز (نویسنده مسئول).

۲- کارشناس ارشد روانشناسی.

۳- کارشناس ارشد روانشناسی و مدرس دانشگاه جامع علمی - کاربردی.

مقدمه

مصرف و سوءمصرف مواد یکی از مخاطره‌آمیزترین رفتارهای خلال کودکی، نوجوانی و جوانی است (روتز^۱، ۲۰۰۲؛ ویمبرگ^۲ و همکاران، ۲۰۰۲). سوءاستفاده از مواد بویژه کشیدن روزمره‌ی سیگار در بزرگسالان جوان به عوامل ژنتیکی (اسکوچیت^۳ و همکاران، ۲۰۰۴)، تبیین‌کننده‌های اجتماعی (هوسانگ^۴، ۲۰۰۳) و تفاوت‌های فردی گوناگون (کولدر^۵ و آکانور^۶، ۲۰۰۲) مربوط می‌شود. برخی عوامل شخصیتی مانند روان‌نژندگرایی (وادسورث^۷ و همکاران، ۲۰۰۴)، هیجان‌خواهی (پاووس^۸ و استایج^۹، ۲۰۰۴)، جستجوی تازگی (ماسه^{۱۰} و ترملی^{۱۱}، ۱۹۹۷)، و تکانش وری (سولوف^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۰) با رفتارهای سوءمصرف مواد رابطه دارند. از میان این عامل‌های شخصیتی آنهایی که ساخت‌های مرتبط با جستجو و تقرب را به نمایش می‌گذارند مانند هیجان‌خواهی، جستجوی تازگی و تکانش وری با اطمینان بیشتری با سوءمصرف مواد رابطه دارند (هم و هاپ، ۲۰۰۳).

نگاهی به تحقیقات گسترده نشان می‌دهد که در چند دهه‌ی اخیر، گستره‌ی روانشناسی شخصیت شاهد تلاش‌های فراوان نظریه‌پردازانی بوده است که در پی تبیین تفاوت‌های فردی از طریق متغیرهای دارای مبنای زیست‌شناختی بوده‌اند. یکی از شناخته شده‌ترین نظریه‌ها را در این وادی آیزنک^{۱۳} (۱۹۹۷-۱۹۱۶) مطرح کرده است. وی با بهره‌گیری از روش تحلیل عاملی، سه بعد شخصیتی بنیادی را مشخص کرده است: درونگرایی - برونگرایی (E)^{۱۴}، نوروزگرایی (N)^{۱۵} و پسیکوزگرایی (روان‌پریشی‌گرایی) (P)^{۱۶}.

1- Rutter
3- Schuchit
5- Colder
7- Wadsworth
9- Staige
11- Tremblay
13- Eysenk
15- Neuroticism

2- Weinberg
4- Hussong
6- Oconnor
8- Pouos
10- Masse
12- Soloff
14- Extravertion- introvertion
16- Psychoticism

نظریه‌ی آیزنگ موجب ترغیب نظریه‌پردازان دیگر در جهت ارائه نظام‌های تبیینی دقیق‌تر در زمینه‌ی تفاوت‌های شخصیتی شده‌است. در این قلمرو، نظریه‌ی گری در مورد واقعیت‌هایی که نظریه آیزنگ بر آن بنا شده تفسیر متفاوتی ارائه می‌دهد. در نظریه‌ی گری فضای دو بعدی برونگردی و نوروزگرایی، به شکلی دقیق‌تر، از طریق ابعاد اضطراب^۱ و تکانشوری^۲ توصیف می‌شود (آزاد فلاح و دادستان، ۱۳۷۹). گری سه سیستم هیجانی مستقل را پیشنهاد کرد که تغییرپذیری شخصیتی در افراد را توضیح می‌داد. سیستم بازداری رفتاری (BIS)^۳، سیستم فعال سازی رفتاری (BAS)^۴ و سیستم جنگ و گریز (FFS)^۵.

سیستم بازداری رفتاری (BIS) به محرک‌های شرطی که با تنبیه یا حذف پاداش تداعی می‌شوند پاسخ می‌دهد و به برانگیختگی و اجتناب رفتاری می‌انجامد. فعالیت بالای سیستم بازداری رفتاری به وسیله‌ی تمایلات رفتاری ترس و انفعال مشخص می‌شود، که شامل به نمایش درآمدن درونگرایی، افسردگی و اضطراب است (می‌یر^۶ و همکاران، ۲۰۰۵، نقل از چوبدار، باباپور، خانجانی و زمینی، ۱۳۹۰). در سطح سرشتی نیز BIS با صفت اضطراب، اثرات منفی و روان‌نژندگرایی رابطه دارد در صورتی که سیستم فعال‌سازی رفتاری (BAS) به محرک‌هایی که با پاداش و یا حذف تنبیه تداعی می‌شوند پاسخ می‌دهد و به برانگیختگی و تقرب رفتاری می‌انجامد. افراد دارای BAS بالا احتمال بیشتری هست که تکانشی باشند و اثرات مثبت بیشتری را تجربه کنند و نمرات بالایی را در مقیاس برونگرایی بگیرند (پیکرنیک^۷ و همکاران، ۱۹۹۹). FFS به طور آشکار به یک بعد شخصیتی خاصی مربوط نمی‌شود (دسجاردینس^۸ و همکاران، ۲۰۰۸).

یافته‌های پژوهشی آزاد فلاح (۱۳۷۹) نشان می‌دهد که فعالیت و حساسیت بیشتر BAS و ضعف BIS در افراد دارای وابستگی دارویی، دال بر حساسیت کمتر این افراد به

1- Anxiety

3- Behavioral inhibition system(BIS)

5- Fight flight system(FFS)

7- Pickering

2- Impulsivity

4- Behavioral activation system(BAS)

6- Meyer

8- Desjardins

نشانه‌های تنبیه و اشکال در همسازی آنها با چارچوب‌های تنبیهی اجتماعی است. از سوی دیگر غلبه فعالیت BAS بر BIS و همچنین ضعف BIS در مطالعات مربوط به سایر گروه‌هایی که رفتار ضداجتماعی دارند نیز گزارش شده است (کوای^۱، ۱۹۹۳؛ نقل از آزاد فلاح، ۱۳۷۹).

فرانکن^۲ و همکاران (۲۰۰۶) پیشنهاد کردند که سطوح بالای BAS شرایط آسیب‌شناسی روانی را مهیا می‌کند که از طریق درگیری بیمارگونه در رفتارهای گرایشی، مانند سوءمصرف الکل و دارو مشخص می‌شود. آنها تفاوت‌های موجود در نمرات مقیاس‌های BAS و BIS معتادین به مواد و الکل (که به صورت کلینیکی مراجعه کرده بودند) را با نمرات آزمودنی‌های گروه کنترل که از افراد سالم تشکیل یافته بودند مورد مقایسه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که معتادین به مواد مخدر نمره‌های BAS بالاتری را نسبت به گروه کنترل داشتند. این نتایج به ویژه در مورد سائق BAS و جستجوی سرگرمی BAS معتبر بود. میان معتادین به الکل و دو گروه دیگر هیچ تفاوتی مشاهده نشد. این نخستین مطالعه‌ای بود که در آن میان BAS بالا و اعتیاد به مواد مخدر در یک نمونه کلینیکی ارتباطی مشاهده شد. یافته‌های این پژوهش به صورت جزئی تئوری شخصیت‌گری را تأیید می‌کنند که ارتباط میان BAS و سوءمصرف مواد را پیش‌بینی می‌کرد.

فرانکن و موری^۳ (۲۰۰۶) پژوهشی را درباره‌ی ارتباط صفات شخصیتی با سوءمصرف مواد در مورد ۲۷۶ نفر از دانشجویان انجام دادند. نتایج بررسی نشان داد که مصرف الکل و مواد در دانشجویان، به طور مثبت با ویژگی شخصیتی BAS و تا حدی به طور منفی با ویژگی شخصیتی BIS همبسته است. بیشترین همبستگی‌های واقعی میان BAS، تعداد مواد غیرمجاز که شخص مصرف می‌کرد، مقدار مصرف الکل و نوشیدن تکراری و دوره‌ای یافته شد. مقایسه‌ی ضرایب همبستگی نشان داد که جستجوی سرگرمی BAS،

1- Quay
3- Muris

2- Franken

به صورت قدرتمند با سوءمصرف دارو رابطه دارد. نتایج این مطالعه به خوبی با یافته‌های جرم^۱ که تداعی مثبتی میان سائق BAS و جستجوی سرگرمی BAS از یک طرف و مصرف و سوءمصرف الکل از سوی دیگر در جمعیت سالم یافته بودند همخوانی دارد.

کنیازو و همکاران (۲۰۰۴) مصرف الکل، تنباکو و مواد را در یک نمونه معرف متشکل از ۴۵۰۱ جوان ۱۴ تا ۲۵ ساله‌ی روسی مورد بررسی قرار دادند. ۳۵/۹ درصد این افراد حداقل در روز یک سیگار می‌کشیدند و تعداد پسران به طور معنی‌دار بیش از دختران بود. ۲۷/۵ درصد از آنها هرگز سیگار نکشیده بودند و ۲۵/۷ درصد نیز حداقل یک بار در هفته الکل مصرف می‌کردند. فراوانی مصرف در میان پسران بیشتر بود. ۱۰/۹ درصد از آنها افرادی بودند که حداقل یکبار مواد مصرف نموده بودند. در بین اینها نیز تعداد پسران نسبت به دختران به طور معنی‌دار زیاد بود. در این تحقیق علاوه بر پرسش‌هایی که از شرکت‌کنندگان در مورد مصرف مواد به عمل آمد، آنها فرم کوتاه پرسش‌نامه‌ی شخصیتی گری - ویلسون و پرسشنامه‌ی شخصیتی آیزنگ را به همراه پرسش‌هایی در باره‌ی عامل‌های مخاطره‌آمیز محیط خانواده و مصرف مواد در همگنان پرکردند. BAS بهترین پیش‌بینی‌کننده‌ی شخصیتی سوءمصرف مواد بود. متغیرهای شخصیتی ارتباط میان سوءمصرف مواد و عوامل مخاطره‌آمیز محیطی را تعدیل کردند. هم‌نوایی اجتماعی بر نوشیدن خانوادگی^۲ مصرف الکل تأثیر می‌گذارد و حال آنکه روان‌آزرده‌گرایی تعدیل‌کننده‌ی ارتباط میان سیگارکشیدن خانوادگی و سیگارکشیدن فردی^۳ می‌باشد. جوانانی که دارای BAS فعال‌تر و هم‌نوایی اجتماعی پایین‌تری بودند نسبت به نفوذ همگنان منحرف آسیب‌پذیرتر بودند. برونگردی همچنین تأثیرپذیری از همگنان را افزایش می‌دهد، اما این اثر بیشتر در مورد مردها صادق است. BIS همچنین تنها تأثیرپذیری از همگنان را در مردها پیش‌بینی می‌کند (اسلوبودسکایا و همکاران، ۲۰۰۳).

1- Jorm

2- Family smoking

3- Self-smoking

بطور خلاصه نتایج پژوهش‌های گزارش شده حاکی از این واقعیت است که متغیرهای شخصیتی ارتباط میان سوءمصرف مواد و عوامل مخاطره‌آمیزه محیطی را تعدیل می‌کنند و همانند پیش‌بینی‌گری در پژوهش‌های مختلف ارتباط حساسیت بالای BAS و ضعف BIS با درگیری بیمارگونه در رفتارهای گرایشی مانند سوءمصرف الکل، دارو و تنباکو نشان داده شده است. بویژه این ارتباط در زیرمقیاس جستجوی سرگرمی BAS معنی‌دارتر (قوی‌تر) بود. بنابراین، باتوجه به مباحث فوق، هدف از پژوهش حاضر علاوه بر تعیین نوع سیستم‌های مغزی/رفتاری، مقایسه‌ی سیستم‌های مغزی/رفتاری (سیستم بازداری رفتاری و سیستم فعال‌سازی رفتاری) در دانشجویان سیگاری و غیرسیگاری دانشگاه تبریز بود.

روش

طرح تحقیق: طرح این پژوهش از نوع علی - مقایسه‌ای بود.

جامعه‌ی آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه‌ی آماری این تحقیق را دانشجویان ۳۰-۲۰ ساله دانشگاه تبریز تشکیل می‌داد. نمونه آماری شامل دو گروه ۶۲ نفره از افراد سیگاری و غیرسیگاری بود. روش نمونه‌گیری به صورت در دسترس بود و در ابتدا ۶۲ نفر از افراد سیگاری انتخاب و سپس ۶۲ نفر غیرسیگاری با توجه به سن و جنس هم‌تا با گروه سیگاری انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

مقیاس BAS/BIS کارور^۱ و وایت^۲ (۱۹۹۴)

این مقیاس شامل ۲۴ پرسش خودگزارشی است. زیرمقیاس BIS در این پرسش‌نامه شامل ۷ آیتم است که حساسیت سیستم بازداری رفتاری یا پاسخ‌دهی به تهدید و احساس اضطراب هنگام رویارویی با نشانه‌های تهدید را اندازه می‌گیرد. زیرمقیاس BAS

1- Carver

2- White

شامل ۱۳ آیتم است و حساسیت سیستم فعال‌ساز رفتاری را اندازه می‌گیرد و این زیرمقیاس شامل ۳ زیرمقیاس دیگر است که عبارتند از: ۱- سائق^۱ که شامل ۴ آیتم است ۲- پاسخدهی به پاداش^۲ که شامل ۵ آیتم است ۳- جستجوی سرگرمی^۳ که شامل ۴ آیتم است. پاسخدهی به پاداش، بر روی پاسخهای مثبت نسبت به وقوع پاداش یا پیش‌بینی آن تمرکز دارد، در حالی که سائق، تمایل فرد را به تعقیب فعالانه اهداف مطلوب اندازه‌گیری می‌کند و زیرمقیاس جستجوی سرگرمی، شامل آیت‌هایی است که گرایش فرد برای پاداش‌ای جدید و میل به رسیدن و دستیابی به رویدادهای پاداش‌دهنده‌ی آنی را در برمی‌گیرد. چهار آیتم اضافی به عنوان آیت‌های پوششی در مقیاس آورده شده‌اند و نقشی در ارزیابی ندارند.

سوالات این مقیاس به صورت ۵ درجه‌ای و بر اساس مقیاس لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. یک نشان می‌دهد که آن ماده فرد را خیلی خوب توصیف می‌کند و پنج نشان می‌دهد که آن ماده فرد را اصلاً توصیف نمی‌کند. به گزارش کارور و وایت (۱۹۹۴)، ثبات درونی زیرمقیاس BIS، ۰/۷۳ است و ثبات درونی ۳ زیرمقیاس سائق، پاسخدهی به پاداش و جستجوی سرگرمی به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۳، ۰/۶۶ می‌باشد.

پرسشنامه جمعیت‌شناختی محقق ساخته

این پرسشنامه پس از توضیحات لازم در مورد پژوهش و هدف از تحقیق، سوالاتی را مطرح کرده است، که در جهت مشخص کردن متغیرهای مزاحم و کنترل و عوامل دموگرافیک ساخته شده است و شامل سوالاتی از قبیل سن، جنس، تحصیلات، مصرف مواد مخدر، الکل و سیگار، سابقه‌ی بیماری‌های روانی و ... می‌باشد.

1- Drive
3- Fun seeking

2- Reward Responsiveness

یافته‌ها

در جدول ۱، مشخصه‌های توصیفی افراد سیگاری و غیرسیگاری از لحاظ سیستم‌های مغزی - رفتاری همراه با زیرمقیاس‌ها توصیف شده است.

جدول (۱) آماره‌های توصیفی سیستم‌های مغزی - رفتاری و زیرمقیاس‌های آنها در افراد سیگاری و غیرسیگاری

انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه	
۱/۸۸	۱۲/۳۱	۶۲	سیگاری	سائق
۱/۴۴	۱۲/۴۳	۶۲	غیرسیگاری	
۱/۶۱	۱۱/۵۵	۶۲	سیگاری	جستجوی
۱/۹۱	۱۰/۸۵	۶۲	غیرسیگاری	سرگرمی
۲/۵۷	۱۶/۹۴	۶۲	سیگاری	پاسخدهی به
۱/۵۴	۱۷/۶۱	۶۲	غیرسیگاری	پاداش
۴	۴۰/۸۲	۶۲	سیگاری	سیستم فعال -
۲/۹۳	۴۰/۹۸	۶۲	غیرسیگاری	ساز رفتاری
۲/۸۵	۱۹/۱۶	۶۲	سیگاری	سیستم بازداری
۳/۱	۲۰/۲۲	۶۲	غیرسیگاری	رفتاری

در جدول ۲، دو گروه سیگاری و غیرسیگاری از نظر سیستم‌های مغزی - رفتاری همراه با زیرمقیاس‌ها با استفاده از t گروه‌های مستقل مقایسه شده‌اند.

همانطور که جدول ۲ نشان می‌دهد افراد سیگاری و غیرسیگاری در سیستم فعال ساز رفتاری و زیرمقیاس‌های سائق و پاسخ دهی به پاداش تفاوت معنی‌داری باهم ندارند اما در زیرمقیاس جستجوی سرگرمی تفاوت به نفع گروه سیگاری معنی‌دار است ($p < 0.05$). همچنین نتایج نشان می‌دهد دو گروه از نظر سیستم بازداری رفتاری تفاوت معنی‌داری دارند. این تفاوت به نفع گروه غیرسیگاری بود. ($p < 0.05$)

جدول (۲) مقایسه‌ی سیستم‌های مغزی - رفتاری و زیرمقیاس‌های آنها در افراد سیگاری و غیرسیگاری

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	درجه آزادی	P
سیگاری	۶۲	۱۲/۳	۱/۸۹	۱۷۸۱	۶۰	۰/۴۷
غیرسیگاری	۶۲	۱۲/۴۳	۱/۷۵			
سیگاری	۶۲	۱۱/۵۵	۱/۶۸	* ۱۵۲۴	۶۰	۰/۰۴
غیرسیگاری	۶۲	۱۰/۸۵	۲/۰۹			
سیگاری	۶۲	۱۶/۹۵	۲/۲۸	۱۶۴۲	۶۰	۰/۱۵
غیرسیگاری	۶۲	۱۷/۶۱	۱/۷۷			
سیگاری	۶۲	۴۰/۸۲	۳/۸۴	۱۸۷۸	۶۰	۰/۸۲
غیرسیگاری	۶۲	۴۰/۹۸	۳/۴۸			
سیگاری	۶۲	۱۹/۱۶	۲/۹۸	* ۱۵۱۶	۶۰	۰/۰۴
غیرسیگاری	۶۲	۲۰/۲۲	۲/۷۷			

*P < ۰/۰۵

بحث و نتیجه‌گیری

نظریه‌پردازان چندی در حوزه‌ی روانشناسی تلاش نموده‌اند تا با تشریح نحوه‌ی فعالیت و عملکرد دستگاه عصبی انسان، نقش بخش‌های مختلف آن را در گرایش‌های رفتاری منتسب به شخصیت تشریح نموده و از آن طریق نقش تمامی این زیر نظام‌ها در آسیب‌شناسی روانی را بررسی کنند. پژوهش حاضر در صدد یافتن ارتباطها و تعامل‌های عوامل زیست‌شناختی سیستم‌های مغزی رفتاری و عامل روانشناختی خودپایی در گرایش افراد به سیگار کشیدن بود. نتایج پژوهش نشان داد که زیرمقیاس جستجوی سرگرمی سیستم فعال ساز رفتاری در افراد سیگاری بیشتر از افراد غیرسیگاری می‌باشد.

زیرمقیاس جستجوی سرگرمی با تمایل به پاداش‌های جدید و روی‌آوری به رویدادهای پاداش‌دهنده‌ی بالقوه در تحریک لحظه‌ای مربوط می‌شود (هارمون و جونز،

۲۰۰۳). نتایج پژوهش فرانکن و همکاران (۲۰۰۶) نیز نشان داد که معتادین به مواد در زیرمقیاس جستجوی سرگرمی سیستم فعال‌ساز رفتاری نمرات بالاتری کسب کردند. در پژوهش فرانکن و موریس (۲۰۰۷) زیر قیاس جستجوی سرگرمی نسبت به سائق به صورت قدرتمندتری با سوءمصرف مواد رابطه داشت. همچنین این نتایج با یافته‌های جرم که تداعی مثبتی میان زیرمقیاس جستجوی سرگرمی با مصرف الکل یافته بود هماهنگی داشت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که میانگین زیرمقیاس سائق افراد سیگاری به طور معنی‌دار کمتر از افراد غیرسیگاری است. همچنین میانگین زیرمقیاس جستجوی سرگرمی افراد سیگاری به طور معنی‌دار بیشتر از افراد غیرسیگاری است. همانطور که گفته شد زیرمقیاس جستجوی سرگرمی با تمایل به پاداش‌های جدید و روی‌آوری به رویدادهای پاداش‌دهنده بالقوه در تحریک لحظه‌ای مربوط می‌شود. کارور (۲۰۰۴) به نقش معنی‌دار جستجوی سرگرمی در ناراحتی و ناکامی اشاره می‌کند زیرا ناراحتی و ناکامی بیانگر تلاش بیهوده فرد در پرداختن به یک هدف خاص است. در این صورت انرژی فرد صرف پیگیری هدف دیگری می‌شود. ویلز (۱۹۸۶) در پژوهشی نشان داد که مردم از سیگار کشیدن به عنوان وسیله‌ای برای تحمل استرس و ناراحتی خود استفاده می‌کنند. هر اندازه استرس و ناراحتی آنها بیشتر باشد بیشتر مستعد کشیدن سیگار می‌شوند. همچنین این نتایج با یافته‌های فرانکن و موریس (۲۰۰۷) و فرانکن و همکاران (۲۰۰۶) که به ترتیب رابطه‌ی مثبتی معنی‌داری میان زیرمقیاس جستجوی سرگرمی با سوءمصرف مواد و با یافته‌های جرم که تداعی مثبتی میان زیرمقیاس جستجوی سرگرمی و مصرف الکل به دست آورده بود هماهنگی دارد.

از طرفی از آنجا که زیرمقیاس جستجوی سرگرمی با تمایل به پاداش‌های جدید و روی‌آوری به رویدادهای پاداش‌دهنده‌ی بالقوه همبسته است ممکن است این زیرمقیاس در افرادی که در آن نمره‌ی بالایی می‌گیرند نقش مهمی در ایجاد تصویر ذهنی مثبت و مطلوب نسبت به کشیدن سیگار داشته باشد. در پژوهشی نشان داده شد افرادی که با هدف کسب احساسات مثبت به کشیدن سیگار روی می‌آورند و نگرش از قبل مثبتی

درباره‌ی آن دارند نسبت به افرادی که چنین نگرش مثبتی ندارند بیشتر سیگار مصرف می‌کنند (احمدی ابهری، ۱۳۸۴).

در پژوهش حاضر سیستم بازداری رفتاری افراد سیگاری و غیرسیگاری تفاوت معنی‌داری نشان داد. یعنی افراد سیگاری سیستم بازداری رفتاری ضعیف‌تری دارند. این نتایج با مشاهدات آزادفلاح (۱۳۷۹) هماهنگ است. وی در پژوهشی به این نتیجه رسید که ضعف BIS در افراد دارای وابستگی دارویی و مواد، دال بر حساسیت کمتر آنها به نشانه‌های تنبیه و اشکال در همسازی آنها با چهارچوب‌های تنبیهی اجتماعی است. غلبه فعالیت BAS بر BIS و ضعف BIS در مطالعات مربوط به سایر گروه‌های ضداجتماعی نیز گزارش شده است. دو مولفه‌ی رفتاری سیستم بازداری رفتاری اجتناب فعل‌پذیر و خاموشی است. سیستم بازداری رفتاری هنگامی حالات ترس و اضطراب ایجاد می‌کند که دوری از تهدید با شکست همراه باشد و در صورتی که دوری از تهدید با موفقیت صورت بگیرد حالت آرامش و آسودگی خاطر ظاهر می‌گردد (کارور، ۲۰۰۴). به نظر می‌رسد زمانی که افراد دارای سیستم BIS فعال‌تر در معرض یک موقعیت خطرناک قرار می‌گیرند (مانند عرضه مواد و یا سیگار) احساس ترس و اضطراب در آنها باعث کناره‌گیری و دوری آنها از موقعیت خطر می‌شود و همین دوری از موقعیت خطر حس آرامش را در آنها به وجود می‌آورد.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعات کنیازو و همکاران (۲۰۰۴) هماهنگی دارد که به نقش سیستم بازداری رفتاری به عنوان یک عامل حمایتی اشاره دارد. در واقع سیستم بازداری رفتاری شخص را از قرار گرفتن مکرر در موقعیت‌های خطرناک باز می‌دارد.

تاریخ دریافت نسخه‌ی اولیه‌ی مقاله: ۱۳۸۹/۰۷/۱۳

تاریخ دریافت نسخه‌ی نهایی مقاله: ۱۳۸۹/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۰۲/۱۳

References

منابع

- آزاد فلاح، پرویز (۱۳۷۹). بنیادهای زیستی روانی زمینه‌ساز اعتیاد، *مجله روانشناسی*، سال چهارم، شماره پانزده.
- آزاد فلاح، پرویز؛ دادستان، پریخ (۱۳۷۹). سیستم‌های مغزی/رفتاری: ساختارهای زیستی شخصیت، *مجله روانشناسی*، دوره ۴، شماره ۱، ص ۸۲-۶۳.
- چوبدار، مریم؛ باباپور خیرالدین، جلیل؛ خانجانی؛ زمینی، سهیلا (۱۳۹۰). رابطه نظام‌های مغزی - رفتاری و برخی عوامل جمعیت‌شناختی با ابتلا به بیماری‌های قلبی - عروقی، *فصلنامه روانشناسی کاربردی*، سال ۵، شماره ۲ (۱۸)، ۳۶-۲۴.
- سارافینو. ادوارد. پ. (۱۳۸۴). *روانشناسی سلامت*، ترجمه: علی احمدی‌ابهری، تهران: انتشارات رشد، ص ۳۸۵-۳۲۹.
- Carver, C.S., White, T.L. (1994). Behavioral Inhibition, Behavioral activation, and Affective Responses to Impending Reward and Punishment: The BIS/BAS Scales, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 62: 319-333.
- Colder, C. R., & O'connor, R. (2002). Attention Biases and Disinhibited Behavior as Predictors of Alcohol Use and Enhancement Reasons for Drinking, *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 16: 325-332.
- Desjardins, J., Zeleneski, J.M., & Coplan, R.J. (2008). An Investigation of Maternal Personality, Parenting and Subjective Well-Being, *Personality and Individual Differences*, Vol. 44: 587-597.
- Franken, I.H.A. (2002). Behavioral Approach System (BAS) Sensitivity Predicts Alcohol Craving, *Personality and Individual Differences*, Vol. 32: 349- 355.
- Franken, I.H.A., Muris, P. (2006). BIS/BAS Personality Characteristics and College Students' Substance' Use, *Personality and Individual Differences*, Vol. 40: 1497-1503
- Franken, I.H.A., Muris, P. (2006). Gray's Impulsivity dimension: A Distinction between Reward Sensitivity Versus Rash Impulsiveness, *Personality and Individual Differences*, Vol. 40: 1334-1347.

- Franken, I.H.A., Muris, P., Georgieva, I. (2006). Individual Differences in Decision-making, *Personality and Individual Differences*, Vol. 39: 991-998.
- Gray, J.A. (1982). *The Neuropsychology of Anxiety: An enquiry into the Functions of the Septo-hipocampal System*, New York: Oxford University Press.
- Ham, L., & hope, D.A. (2003). College Students and Problematic Drinking: A Review of the Literature, *Clinical Psychology Review*, Vol. 23: 719-759.
- Harmon-Jones, E. (2003). Anger and Behavioral Approach System. *Personality and Individual Differences*, Vol. 35: 995- 1005.
- Hussong, A. M.(2003), Social Influence in Motivated Drinking among Collage Students, *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 17: 142-150.
- Knyazev, G.G., Slobodskaya, H.R. Kharchenko, I.I., & Wilson, G.D. (2004). Personality and Substance Use in Russian Youths: the Predictive and Moderating Role of Behavioral Activation and Gender, *Personality and Individual Differences*, Vol. 37: 827- 843.
- Masse, L.C., & Tremblay, R.E. (1997). Behavior of Boys in Kindergarten and the Onset of Substance Use During Adolescence, *Archives of General Psychiatry*, Vol. 54: 62-68.
- Pardo, Y., A Guilar, R., Molinuevo, B., Torrubia, R. (2007). Alcohol Use as a Behavioral Sign of Disinhibition: Evidence from J. A. Gray's Model of Personality, *Addictive Behavioral*, Vol. 32: 2398- 2403.
- Rutter, M. (2002). *Substance Use and Abuse: Causal Pathways Considerations*, In M. Rutter & Taylor (Ads) Child and Adolescent Psychiatry Models Approaches, Oxford: Blackwell Scientific, 455-462.
- Schuchit, M.A., Smith, T.L., & Kalmijn, J. (2004), The Search for Genes Contribution to the Low Level of Response to Alcohol: Patters of Findings Across Studies, *Alcohol Clinical and Experimental Research*, Vol. 28: 1449- 1458
- Sharon. Brenner, Theodore P. Beauchaine and Patrick D. Sylvers, (2005). A Comparison of Psycho-physiological and Self-report Measures of BAS and BIS Activation, *Psychophysiology*, Vol. 42: 108-115.
- Slobodskaya, H.R., Knyazev, G.G., Safronova, M.V., & Wilson, G.D. (2003). *Development of a Short form of the Gray-Wilson Personality*

Questionnaire: Its Use in Measuring Personality and Adjustment among Russian Adolescents, *Personality and Individual Differences*, Vol. 35: 1049-1059.

Soloff, P.H., Lynch, K.G., & Moss, H.B. (2000). Serotonin, Impulsivity, and Alcohol Use Disorders in the Older Adolescent: a Psychobiological Study, *Alcoholism Clinical and Experimental Research*, Vol. 24: 1609-1619.

Wadsworth, E.J., Moss, S.C., Simpson, S.A., & Smith, A.P. (2004). Factors Associated with Recreational Drug Use, *Journal of Psychopharmacology*, Vol. 17: 142-150.

Weinberg, W.A., Harper, C.R., Brumback, R.A. (2002). Substance Use and Abuse: *Epidemiology Pharmacological Considerations, Identification and Suggestions towards Management*, In M. Rutter & Taylor (Eds), *Child and Adolescent Psychiatry Models Approaches*, Oxford: Blackwell Scientific, 437-454.

Wills, T.A. (1986). Stress and Coping in Early Adolescence: Relationships to Substance Use in Urban School Samples, *Health Psychology*, Vol. 17: 207-212.

Zisseron, A.N., & Palfai, T.P. (2007). Behavioral Activation System (BAS) Sensitivity and reactivity to Alcohol among Hazardous Drinkers, Boston University, *Department of Psychology*, Vol. 32: 2178-2186.